

Selostus: Tiirat ja lokit niiden kolonioissa pesivien lintujen pesimäympäristön valintaa ohjaavina tunnuksina. Monien sorsalintujen, uikkujen ja kahlaajien selväpiirteinen taipumus pesiä lokkilintukolonioissa on pyritty selittämään toisaalta niiden siellä nauttimaan pesimisaikaiseen suojaan vedoten, toisaalta vain niiden luontaisen seurallisuuden ilmauksena. Näiden kahden ajatussuunnan ristiriitaisuutta on kirjoittajan käsityksen mukaan aiheettomasti korostettu. On todennäköistä, että lokkilintujen aggressiivisuuden aikaansaama suoja petoja, etenkin varista vastaan on siksi huomattava, että luonnon valinta on suosinut lokkilintuihin kohdistuvan »sosiaalisen» reagoinnin kehittymistä niiden kolonioissa nykyisin pesivien »vieraiden» lajien kannoissa. Ilmiö on näinollen epäilemättä tulkittava normaalin elinympäristönvalinnan erikoistapaukseksi. Tässä kuten kaikessa pesimäympäristön valinnassa, luonnon valinta suosii sellaisten biologisesti sinänsä ehkä aivan epäolennaistenkin piirteiden sisältymistä pesimäympäristön valintaa ohjaaviin tunnusmerkkeihin, jotka johtavat jälkeläisten elinkykyisyyden kannalta edullisimman pesimäympäristön valintaan.

On luultavaa, että lokkilintuja luonnehtivien näkö- ja/tai kuuöarsykepiirteiden sisältäminen po. »vieraiden» lintujen ympäristönvalintaa ohjaaviin tunnusmerkkeihin on tapahtunut ekologisen »kokeilun» (tai sattuman) tietä. Sen siirtyminen seuraaville sukupolville on taas todennäköisimmin tapahtunut poikaskehityksen aikana muodostuneen tottumisen (leimautumisen) tuloksena.

Viirretjokisuun ja läheisen saariston pesimälinnusto vv. 1954—55.

TEUVO HAHLMARJOKORPI

Alue on tyypillistä Keski-Pohjanmaan rannikkoa ja siihen liittyvää saaristoa huomaamattomasti alenevine maastoineen ja mataline rannikkovesineen. Se sijaitsee Lohtajan ja Himangan kk:n välillä, Vaattajan niemestä pohjoiseen n. $64^{\circ} 5' N$, ja $23^{\circ} 30' E$.

Oheisessa taulukossa esitetyt arviot on suoritettu seuraavilla alaluodeilla, jotka käsittävät tutkitun alueen pääosan. Muilta lajiluetelossa mainituilta paikoilta on vain hajahavaintoja.

Syrni (jäljempänä S, ala 10 ha) on mantereen laaja, lietteinen tulvaniittyalue kiviriuttoineen ja pienine metsäsaarekkeineen. Erittäin hyvä muuttohavaintopaikka. — Kannuskari-niminen niemi (KK, 7 ha) on rannoiltaan riuttainen, kuten kaikki seuraavatkin, sisäosat korpea tai VT- ja CT-männikköä. Lampi lähellä kärkeä. — Viirretjokisuun (V, 2 ha). Tulvaniittyjen ja lepikoiden ympäröimä riuttainen alue. Joki mutainen ja matala, *Scirpus lacuster* muodostaa siinä tiheitä kasvustoja. — Kallio-kari (K, 7 ha). Kallioinen ja sekametsäinen

Alue	S	KK	V	K	KKK	M	P	PK	R
<i>Corvus corax</i>		1							
<i>Corvus corone</i>		5-6		2	1	—	1-2		3-6
<i>Pica pica</i>	10-15	—	10-15	5-6					
<i>Garrulus glandarius</i>	3-4	—	1-2	—					
<i>Carduelis spinus</i>		2-6		3	—		—		—
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		1-3							
<i>Loxia curvirostra</i>		6-10		2-3					
<i>Fringilla coelebs</i>	3	10-15	1-2	4	9	8-16	4-5	1	30 ?
<i>Emberiza citrinella</i>	2	6		2-3					
<i>Emberiza schoeniclus</i>		2-4	—						4-5
<i>Alauda arvensis</i>	14	—	6-7						
<i>Anthus trivialis</i>		1-2		1-2		—	—		2-4
<i>Motacilla alba</i>	4	5-6	1	2	3	1	6	2	20 ?
<i>Parus major</i>	1-2	1-2		—					
<i>Parus cristatus</i>		—		1					
<i>Parus atricapillus</i>	1-2	—	—	—					
<i>Muscicapa striata</i>		—		—	1	4	2	4	10-15
<i>Muscicapa hypoteuca</i>		—		1	2-3	2-4	2	—	6
<i>Phylloscopus collybita</i>	—	1-3	1-2	1-2	2	1-2	2	—	5-10
<i>Phylloscopus trochilus</i>	4	1-2	5	1-2	1-3	3-5	1	1	3-4
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> ..	—	—	—	—	—	—	—	—	1-2
<i>Sylvia borin</i>	—	3-4	—	—	—	—	—	—	6-10
<i>Sylvia communis</i>	—	—	—	—	—	6-15	—	—	—
<i>Turdus pilaris</i>		—		8					6-20
<i>Turdus ericetorum</i>		4-6		4			1		2-3
<i>Turdus musicus</i>		—		—		—			1-21—
<i>Oenanthe oenanthe</i>	1-3	1	—	—	—	1-2	4	1-2	—
<i>Saxicola rubetra</i>	1-2	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>		—		1	1	2	1	—	—
<i>Erithacus rubecula</i>		2-3		—	—	—	—	—	—
<i>Hirundo rustica</i>		—		1					—
<i>Troglodytes troglodytes</i>		—		—	2	2	—	—	6
<i>Delichon urbica</i>		—		—	—	—	4	—	—
<i>Denrocopos major</i>	2	—		—					—
<i>Dryocopus martius</i>		—		—					—
<i>Iynx torquilla</i>	2-3	—	—	2					—
<i>Cuculus canorus</i>		—		—					—
<i>Asio flammeus</i>		—		—					—
<i>Falco subbuteo</i>	—	2		—					—
<i>Falco tinnunculus</i>		1		1			1		—
<i>Accipiter gentilis</i>		—		—					1-2
<i>Anser anser</i>		—		—					—
<i>Anas platyrhynchos</i>	2-5	1-6	—	—	—	3-10	—	—	20 ?
<i>Anas crecca</i>	4	—	—	—		—			—

(Jatkuu.)

Alue	S	KK	V	K	KKK	M	P	PK	R
<i>Anas penelope</i>	10-20	5-8	2	—	—	8-15	—	2-6	10-20
<i>Anas acuta</i>	2-4	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Aythya fuligula</i>	3	—	1	—	—	—	—	—	2-3
<i>Bucephala clangula</i>	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Melanitta fusca</i>	—	—	—	—	1-2	4	—	—	—
<i>Mergus merganser</i>	—	—	—	—	—	—	—	1-2	—
<i>Mergus serrator</i>	—	1	—	—	—	2-3	3	2-4	—
<i>Columba palumbus</i>	1-2	2-3	—	—	1	—	—	—	—
<i>Numenius arquata</i>	6	2	3	—	—	1	—	—	2
<i>Capella gallinago</i>	3	—	1-2	—	—	—	—	—	1-2
<i>Lymnocyptes minimus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Arenaria interpres</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Tringa hypoleucos</i>	—	1-2	—	—	—	—	2	—	—
<i>Tringa ochropus</i>	1-2	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tringa totanus</i>	—	—	—	—	—	2-4	—	1	2-6
<i>Charadrius hiaticula</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Charadrius dubius</i>	—	—	—	—	—	—	2	—	2
<i>Vanellus vanellus</i>	20	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Haematopus ostralegus</i>	2	3	—	—	1	2	1	2	—
<i>Sterna hirundo</i>	—	—	—	—	1	4-6	—	—	—
<i>Larus ridibundus</i>	23	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Larus canus</i>	—	—	—	—	1	4	2	4	6
<i>Larus argentatus</i>	—	—	—	—	—	2	1	2	1-2
<i>Tetrao urogallus</i>	—	1-2	—	—	—	—	—	—	2-4
<i>Lyrurus tetrix</i>	—	2	—	—	1	1-2	—	—	2-4
<i>Lagopus lagopus</i>	2-3	1-2	—	—	—	—	—	—	2-4
<i>Tetrastes bonasia</i>	—	1-2	—	—	1	—	—	—	—

niemi. — Kunnottomat (KKK, 0,7 ha). Kolmen korkeakkon saaren ryhmä jokisuulla. Pensaikkoa, kuusikkoa ja koivikkoa. — Matinkari (M, 2 ha) on koivu- ja leppävaltainen, pensastona melkein läpipääsemättömät katajikat. Kolme kalamajaa. — Palokari (P, 1,2 ha) on korkea, harjumainen kuusikkosaari hiekkasärkkineen. Yksi maja. — Pakinkari (PK, 1 ha) matala, lepikköä, saraikkoa ja korteikkoa lasava saari. Lampareita, maja. — Ruohokari (R, 7 ha). Suurin tutkintasuuren saarista, metsä tyypiltään vaihteleva. Tulvaniittyjä, hiekkasärkkiä, lampi. Asumaton.

Edellisten lisäksi on vesialueella myös luotoja; niillä havaitsemani lintulajit olen yhdistänyt lähimmän nimellisen saaren linnustoon.

Kuten taulukosta näkyy, olen havainnut alueella 71 eri lintulajia pesivänä. Luvut saarien sarakkeissa tarkoittavat parien lukumääriä. Saaria KK, M ja R koskevat arviot ovat likimääräisiä. Viiva (—) sa-

rakkeessa tarkoittaa pesinnän olleen epävarman. Luvut ovat ääri-arvoja, joiden välillä ala-aluiden pariluku havaintojeni mukaan todennäköisesti on ollut.

Taulukon täydennykseksi esitettäköön eräistä siinä mainituista lajeista eräitä lisätietoja. (Täydellinen luettelo pesälöytöineen on liitetty Helsingin Yliopiston eläinmuseon faunistiseen arkistoon.)

Corus corax L. KK, kuudessa 1954 pesä, jonka 6 poikasta emoineen kiertelivät alueella talvellakin.

Pica pica (L). S ja V metsiköissä kymmeniä pareja jokivarren talojen turkistarhojen houkuttelemina. Puuttuu saarista täydellisesti.

Anthus trivialis (L.) Yllättävän harvinainen. Kuusiluodossa asuneet 2—4 paria.

Sylvia communis (Lath.) M, lentopoikue katajikossa 16. VIII. 1954. Keväällä laulavia uroksia useita kymmeniä.

Troglodytes troglodytes (L.) K, särkynyt pesä 20. V. 1954. Mantereella tavattavissa usein.

Asio flammeus (Pontopp.). Pari pesi käyttäytymisestä päätellen Käräjälouodon pohjoisella suoniityllä kev. 1955.

Anser anser (L.). Toukok. 1954 yritti pesiä R:ssä, mutta retkeilijät hävittivät pesän. Häviävä tai oikeastaan jo hävinnyt laji. Muuttoaikana satapäisiäkin parvia.

Anas penelope L. S, KK, PK ja R, pesiä heinikoissa ja pensaiden alla kahdena keväänä yli viisikymmentä. Suuri osa pesiä joutui hävitetyiksi. Syksyisin jopa tuhansia yks. samassa parvessa.

Lymnocyptes minimus (Brünn). Alueen harvinaisuus. Pesälöytö Rouhokarissa 1. VI. 1955, munia 4, tummanvihreällä pohjalla tummanruskeita täpliä, mitoiltaan 38 x 37. Saroilla ja lehdillä sisustettu pesä oli saramättäälle kituvaa koiuvaa kasvavalla suolla. Aivan rauhassa sain katsella lintua n. 10 m:n päästä muutaman minuutin, ajoinpa sen pari kertaa lentoonkin varmistuakseni lentotunnuksista.

Vanellus vanellus (L.). Vain S:n niityllä, jossa kolmessa yhteisössä yht. 20 paria pesivänä (lintuja kaikkiaan puolisen sataa). Ensimmäiset munalliset pesät 2. V. 1954 ja 14. V. 1955.

Larus ridibundus L. Mantereen läheisyydessä yleisin lokki. Pesii S:n alueella, josta laskin kahden aarin alalla olevista kaislajätteistä molempina keväänä 23 pesää. Nuoria, pesimättömiä yksilöitä runsaasti.

Alueen muista lintulajeista mainittakoon seuraavat, joista eräät ehkä esiintyvät pesivinäkin:

Sturnus vulgaris L. Kierteleväenä etenkin syksyisin saarissakin kymmenpäisinä parvina.

Loxia pytyopsittacus Borkh. KK, K ja R kierteleviä yksilöitä näkyi läpi vuoden 2—6 yks:n parvissa.

Emberiza hortulana L. S:n ja V:n aukeilla laulavia uroksia keväisin, joukossa varmasti muuttavia lintuja.

- Anthus pratensis* (L.). Koko alueelta vain 4 havaintoa.
Motacilla flava. Melko harvinainen. Pesii Alaviirteen kylän pelloilla.
Aegithalos caudatus (L.). Harvinaisena syksyisin kierrellen.
Regulus regulus (L.). Satunnaisesti tavattu vain Kalliokarissa.
Sylvia curruca (L.). Ainoa havainto K:ssa 16. V. 1954.
Aegolius junereus (L.). Lentävä yksilö KK:n rantamilla 1954.
Strix aluco L. R:n kuusikossa 1. VI. 1955.
Falco columbarius Tunst., *Buteo buteo* (L.) ja *Accipiter nisus* (L.). Molempina vuosina kierteleviä yks. saarissa ja mantereella.
Philomachus pugnax (L.). Yl. muuttoaikoina rannoilla. Kesäisin mantereen soilla pesivänä.
Tringa glareola L. Yleisin muuttava kahlaaja. Näkyy kuitenkin läpi vuoden.
Larus minutus Pall. Useita kertoja havaittu naurulokkien seurassa.
Larus fuscus. Kierteleväenä.
Perdix perdix (L.). Kylän pelloilta kierteleviä parvia S:n ja V:n niityillä.

Seuraavat lajit näyttävät pesimälintuina täydellisesti puuttuvan, vaikka edellytykset näyttäisivät olevan olemassa:

Anas clypeata, *Aythya marila*, *Somateria mollissima*, *Colymbus arcticus*, *Hydroprogne tschegrava*, *Larus marinus*, *Stercorarius parasiticus*, *Alca torda*, *Uria grylle*.

Zusammenfassung: **Über die Brutvogelfauna im Viirretjoki-Gebiet, Kirchsp. Lohtaja.** Das untersuchte Gebiet ist bei 64° 5' n. Br. und 23° 30' ö. L. Gr. am Bottnischen Meerbusen gelegen und umfasst einen Streifen der Küste und eine Gruppe davor gelegene Inseln. Sein gesamtter Flächeninhalt beträgt 38 Hektar Land, teils Wiesen, teils Wald. Die Tabelle auf S. 7—8 zeigt die Paaranzahlen der im Gebiet nistenden Vögel nach Berechnungen in den Jahren 1954 und 1955. Die Striche bezeichnen nicht sichergestelltes Nisten.

Zur Ausbreitung der Amsel, *Turdus merula* L., in Südostfinnland.

L. TOIVARI & T. PIIPARINEN

Die Amsel ist in Finnland eine südliche und südwestliche Art, die ihr Verbreitungsgebiet fortdauernd nord- und ostwärts erweitert. Bei einem Blick in unsere neuesten ornithologischen Handbücher wird man darauf aufmerksam, dass die Amsel in ihnen aus Ostfinnland überhaupt nicht erwähnt wird. Sowohl KALELA (1949) als auch LEHTONEN (1951) ziehen die nördliche Verbreitungsgrenze der Amsel so, dass diese beim Flecken Varkaus schroff südwärts abbiegt, sich